

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1: Mikrobiologi

Kapitel 2: Lunger og blodkredsløb

Kapitel 3: Kost, fordøjelse og sundhed

Kapitel 4: Lever og nyrer

Kapitel 5: Immunforsvaret

Kapitel 6: Hormonsystemet

Kapitel 7: Sexologi

Kapitel 8: Nervesystemet

Kapitel 9: Muskler

Kapitel 10: Arbejdsfysiologi

Kapitel 11: Doping

Kapitel 12: Dyrefysiologi

Kapitel 13: Kulhydrater

Kapitel 14: Fedtstoffer

Kapitel 15: Aminosyrer og proteiner

Kapitel 16: Enzymer

Kapitel 17: Katabolismen

Kapitel 18: Anabolismen

Kapitel 19: Kromosomer og gener

Kapitel 20: Proteinsyntesen

Kapitel 21: Nedarvninger

Kapitel 22: Mutationer og kræft

Kapitel 23: Genteknologi

Kapitel 24: Evolution og bioinformatik

Kapitel 25: Bioteknologi

Kapitel 26: Grundlæggende økologi

Kapitel 27: Stofkredsløb

Kapitel 28: Jordbund og plantefysiologi

Kapitel 29: Forskellige økosystemer

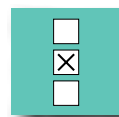
Kapitel 30: Forureningslære

Kapitel

19

Kromosomer
og
gener

Indholdsfortegnelse KAPITEL 19

19.1 Generelt **726**

19.2 Kromosomernes opbygning **729**

19.3 DNA **730**

19.4 DNA-replikation **735**

19.5 Mitosen **738**

19.6 Meiosen **739**

19.6.1 Første meiotiske deling **740**

19.6.2 Anden meiotiske deling **741**

19.7 Genom og gener **743**

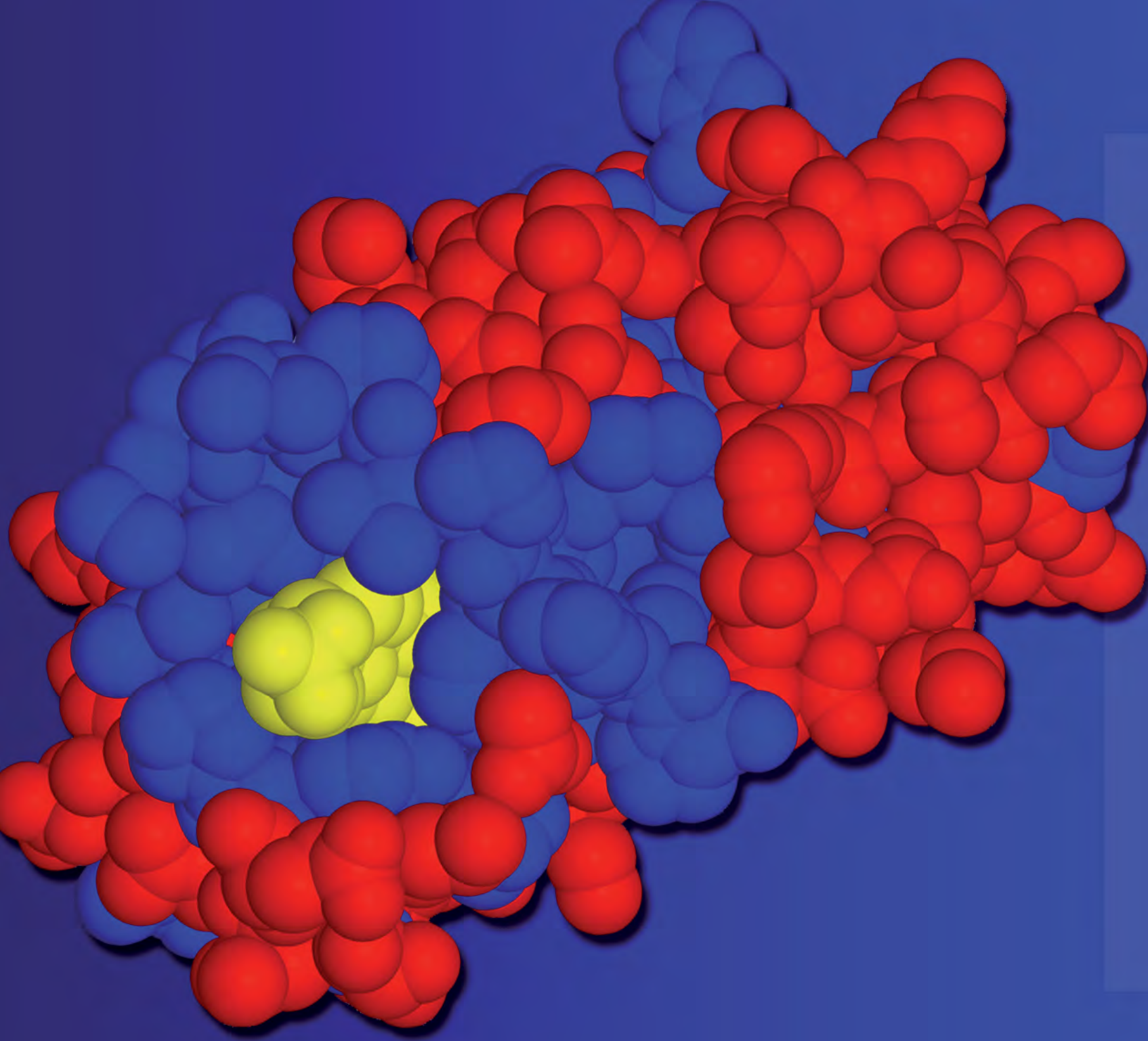
19.7.1 Proteinkodende gener **743**

19.7.2 RNA-gener **746**

19.7.3 Mellem generne **747**

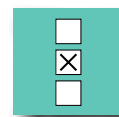
19.7.4 Genomets størrelse **750**

Resume **752**

Kapitel 20

Protein-
synthesen

Indholdsfortegnelse KAPITEL 20

20.1 Generelt **755**

20.2 RNA **755**

20.3 Transkription **756**

20.3.1 mRNA **756**

20.3.2 Spliceosomer, exons og promotorer **760**

20.3.3 tRNA **763**

20.3.4 rRNA og snRNAs **764**

20.4 Translation **764**

20.5 Den genetiske kode **766**

20.6 Genregulering **771**

20.6.1 Nedregulering af gener **771**

20.6.2 Opregulering af gener **773**

Resume **776**

Proteinet på forsiden er Niemann-Pick Type C2 proteinet, der medvirker i kolesteroltransport fra lysosomerne. Ved mutation i dette protein, får man en frygtelig degenerativ og dødelig sygdom, som heldigvis er sjælden. Proteinet findes også i komælk. De røde områder er hydrofobe, mens de blå er hydrofile. Den gule struktur er sterol (kunne fx være kolesterol), der bindes i en hydrofob lomme i proteinet. Billedet er venligst udlånt af Peter Wejse, Ph.D., Senior Food Scientist, Arla Foods.

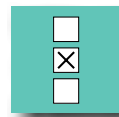

Kapitel

21

Nedarvninger

Indholdsfortegnelse KAPITEL 21

21.1 Generelt 779	21.6.3 Lyon-hypotesen 815
21.2 Autosomal et-gens nedarvning 782	21.7 Specielle nedarvningsformer 816
21.2.1 Dominant/recessiv 782	21.7.1 Maternel nedarvning 817
21.2.2 Ufuldstændig dominans og codominans 790	21.7.2 Pleiotropi 818
21.2.3 Multiple alleler 792	21.7.3 Ufuldstændig penetrans 818
21.2.4 Letale gener 794	21.7.4 Imprinting (prægning) 819
21.2.5 Analysekrydsning 795	21.7.5 Gener og kønsforskelle 820
21.3 Autosomal to-gens nedarvning 796	21.7.6 Polyploidier 820
21.3.1 Dominant/recessiv 796	21.7.7 Mosaikker og kimærer 821
21.3.2 Epistasi 801	21.8 Stamtavleanalyser 823
21.3.3 Koblede gener 804	21.9 Populationsgenetik 824
21.4 Statistiske tests og biologi 807	21.10 Gener er ikke alt 827
21.4.1 Møntkast 807	21.10.1 Arv og miljø 827
21.4.2 Spiringsforsøg 810	21.10.2 Epigenetik 829
21.5 Autosomal polygen nedarvning 811	Resume 832
21.6 Kønsbundet nedarvning 812	
21.6.1 X-bunden nedarvning 812	
21.6.2 Y-bunden nedarvning 814	

Kapitel

22

Mutationer
og kræft

Indholdsfortegnelse KAPITEL 22

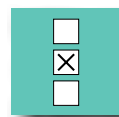
22.1 Generelt 835	22.5 Mutagener 856	22.6.14 Ny forskning 879
22.2 Mindre DNA-mutationer 836	22.5.1 Kemiske mutagener 857	Resume 881
22.2.1 Substitutions-mutation 836	22.5.2 Fysiske mutagener 858	
22.2.2 Deletion og insertion 841	22.5.3 Test for mutagen virkning 860	
22.2.3 Tavs eller sygdomsfremkaldende? 842	22.6 Kræft 861	
22.2.4 Dynamiske mutationer 843	22.6.1 Hvem får kræft? 862	
22.3 Kromosommutationer 844	22.6.2 Hvorfor får man kræft? 863	
22.3.1 Deletion 845	22.6.3 Svulstdannelse og diagnose 865	
22.3.2 Duplikation 845	22.6.4 Brystkræft 867	
22.3.3 Inversion 847	22.6.5 Prostatakræft 868	
22.3.4 Translokation 848	22.6.6 Testikelkræft 870	
22.4.5 Ringkromosom 850	22.6.7 Livmoderhalskræft 870	
22.4.6 Isokromosom 851	22.6.8 Modermærkekræft og hudkræft 871	
22.4 Kromosomtalsmutationer 851	22.6.9 Tarmkræft 872	
22.4.1 Kønskromosomalt monosomi 853	22.6.10 Lymfekræft og leukæmi 873	
22.4.2 Kønskromosomalt trisomi 854	22.6.11 Lungekræft 874	
22.4.3 Autosomalt monosomi 855	22.6.12 Kræftbehandling 875	
22.4.4 Autosomalt trisomi 855	22.6.13 Forebyggelse 878	

Kapitel

23

Gentechnologi

Indholdsfortegnelse KAPITEL 23

23.1 Generelt 884	23.5.1 cDNA 914	23.8.1 MCAD 943
23.2 Grundlæggende genteknologi 884	23.5.2 Syntetisk DNA 916	23.8.2 Genetisk diagnostik af sygdommen 945
23.2.1 Isolering af DNA 884	23.6 Andre genteknologiske metoder 916	23.8.3 Mutationer og RNA 948
23.2.2 PCR 886	23.6.1 Cellehybridisering 916	23.8.4 Mutationer og proteinfunktion 953
23.2.3 Elektroforese 889	23.6.2 DNA-biblioteker 917	Resume 958
23.2.4 Generel DNA-påvisning 892	23.6.3 DNA-chips 919	
23.2.5 Sekvens-specifik DNA-påvisning 893	23.6.4 Antisense-teknik 922	
23.2.6 FISH-teknikken 894	23.6.5 Genterapi og RNAi 922	
23.3 DNA-sekvensanalyser 895	23.6.6 Kloning 927	
23.3.1 Maxam-Gilbert-sekvensanalyse 895	23.7 Gensplejsning 929	
23.3.2 Sanger-sekvensanalyse 897	23.7.1 Fra donor til vært 929	
23.3.3 Shotgun-metoden 902	23.7.2 Identifikation 932	
23.3.4 Next Generation Sequencing (NGS) 904	23.7.3 Gensplejsning af planter 935	
23.4 DNA-profiler 904	23.7.4 Mere om transgene planter 936	
23.4.1 RFLP 905	23.7.5 Mere om transgene dyr 939	
23.4.2 Repetitivt DNA 910	23.7.6 Mere om transgene mennesker 941	
23.4.3 PCR-baseret metode 911	23.7.7 Etik 941	
23.5 Fremstilling af DNA 913	23.8 Genetisk udredning - et eksempel 943	

Kapitel

24

Evolution og
bioinformatik

Indholdsfortegnelse KAPITEL 24

24.1 Generelt 961	24.4.6 Udvikler mennesket sig stadigvæk? 1001
24.2 Det første liv 961	24.4.7 Tilfældigheder 1001
24.2.1 Den tidlige Jord 961	24.5 Bioinformatik 1004
24.2.2 Det første liv - prokaryoter 962	24.5.1 Parvis alignment (DNA) 1005
24.2.3 Eukaryoter opstår 966	24.5.2 Parvis alignment (Aminosyrer) 1009
24.2.4 De store katastrofers tid 967	24.5.3 Scoresystem 1011
24.3 Evolution 971	24.5.4 Multiple alignments 1014
24.3.1 Den naturlige selektion 975	24.5.5 Stamtræer og slægtskab 1014
24.3.2 Den seksuelle selektion 977	24.5.6 Gen- og protein-jagt i databaser 1021
24.3.3 Hjælp til selvhjælp 981	Resume 1025
24.3.4 Dannelse af nye arter 983	
24.3.5 Kreationisme 986	
24.4 Menneskets evolution 990	
24.4.1 Australopithecus- og homo-slægten 992	
24.4.2 Homo-slægten 993	
24.4.3 Udvandringerne fra Afrika 997	
24.4.4 Homo sapiens i verden 998	
24.4.5 Hvorfor ser vi så forskellige ud? 999	

Kapitel 25

Biotechnologi

Indholdsfortegnelse KAPITEL 25

25.1 Generelt 1028	25.6.3 Fremtidens lægemidler: nanomedicin 1051
25.2 Enzymproduktion 1028	25.6.4 Nye former for antibiotika 1053
25.2.1 Generelt 1028	25.6.5 Behandling med stamceller 1056
25.2.2 Vaskemidler 1031	Resume 1061
25.2.3 Personlig hygiejne 1032	
25.2.4 Tekstilproduktion 1033	
25.3 Øl- og vinproduktion 1033	
25.3.1 Generelt 1033	
25.3.2 Ølproduktion 1034	
25.3.3 Vinproduktion 1038	
25.4 Fødevarerproduktion 1040	
25.4.1 Surmælksprodukter 1040	
25.4.2 Osteproduktion 1041	
25.4.3 Functional foods 1042	
25.5 Biogas og biobrændsel 1043	
25.6 Lægemidler og teknologi 1048	
25.6.1 Generelt 1048	
25.6.2 Lægemidler ind i cellerne 1049	

Forsidebilledet er taget af Ivar Mjell, Arla Foods.